

élnék „helyi” művészek, mindenütt lennének tehát házigazdák, akik vállalni tudnák a kalauz szerepét arra a kicsi időre. Túl sok alkalom úgy sincs a tartalmasabb barátkozásra, miért ne lehetne ezt a különben nem nagy érdeklődéssel kísért társlatorszót egy ilyen „profilbővítéssel” sajátosan érdekessé tenni — ha másként nem, hát csak félig köz- és félig önköltséges alapon. Kár a fejeket rázni! Szépszámmal akadnának, akik nem sajnálnák a forintot egy-egy ilyen tényleg jól megszervezett, hangulatossá és tartalmassá tett közös együttléttől.

Isten ments, persze, hogy illetéktelen kívülállóként belebeszéljünk az ügyeket hivatalosan intézők dolgába, de hát mit tegyünk, ha a bírálatra kapott műtárgycsoport egyes darabjai helyett minduntalan azok készítői tűnnek fel, és ráadásul ott, azon a napsütötte, kedves kis múzeumudvaron — szendviccsel, pohár borral a kezükben.

És micsoda szendvicsekkel, és micsoda borokkal...

AKACZ LÁSZLÓ

VÁSÁRHELYI MŰVÉSZPORTRÉK

FÜSTÖS ZOLTÁN

(1901—1970)

Súlyos veszteség érte Dél-magyarország és ezen belül Vásárhely művészetét Füstös Zoltán festőművész 1970. március 30-án bekövetkezett elhunytával.

Az idős mester változatlan, szinte fiatalos hittel, várakozó örömmel készült még betegágyban is élete nagy változására, arra, hogy a Kinizsi utcai nedves, „földszint alatti” lakásából komfortos, tiszta, napfényes, hatalmas műtermű lakásba költözik. Április első napjaira tüzte ki a költözés időpontját, de a hétfőtől péntekig terjedő idő túl sok volt az utóbbi hónapokban különösen igénybe vett szervezetének. Terveiben még ott élt a világos, napfényes műterem derűt sugárzó atmoszférája, az évtizedes sarki vízhordás után a csapból folyó víz izom- és szívkiemelő jó érzése. Külön örült a fiatalabb kollégák gyerekeinek, akik majd kedves játszópajtásaivá válnak. A tervek ereje azonban minden szépségük mellett sem volt elég ahhoz, hogy a sejtek, erek a test további fennmaradását biztosítsa.

Füstös Zoltán azok közé a nem kevés számú vásárhelyi művészek közé tartozik, akik nem itt születtek, hanem ide telepedtek, és ehhez a városhoz való töretlen ragaszkodás útján váltak vásárhelyiekké. Több mint húsz éve élt ebben a városban, voltak nehéz napjai, évei, voltak könnyebbek is. Igazi, napfényes siker ragyogása sosem övezte ebben a városban, mégis végig kitartott mellette, ragaszkodott hozzá, örült a fejlődésének. Közel öt évtizedes életút állt már mögötte, amikor 1947-ben Vásárhelyre került, hiszen 1901-ben született Balatonlellén: Gyermekéveit, mint annyi más művészt, a játékos rajzszenvedély tölti ki. Az önfeledt rajzolás később, gimnáziumi tanulmányai alatt, határozott irányt kapott akkor, amikor egyik tanárának könyve a diák Füstös Zoltán illusztrációival jelent meg.

A játékos szenvedélyt magas szintű, mesterségbeli tudást biztosító tanulmányok követik, 1926-tól 31-ig a Képzőművészeti Főiskolán, ahol Rudnay növendéke volt. Ekkor kedveli meg, nyilván mestere hatására, a komoly, mély színeket. Ezek a színek egész életútján elkísérik, életművének legtöbb alkotását jellemzik. Főiskolai tanulmányai alatt ismerkedik meg Hódmezővásárhellyel. Rudnay ugyanis 1926-ban Hódmezővásárhelyre hozta növendékeit nyári művésztelepi gyakorlatra. Barcsay Jenő, Pekáry Gyula, Istókovits Kálmán, Kántor Andor mellett a növendékek között Füstös Zoltánt is ott találjuk. Járja Tarján, Tabán utcáit, és szívesen időzik a mártélyi Tisza-parton is. Nem jelentett ez a nyári művésztelep akkor korántsem olyan

komoly stúdiomot és annyi munkát, mint ahogyan ezt ma teszik a Vásárhelyre érkező főiskolások, itt-tartózkodásuk befejezéseként önálló kiállításon mutatva be munkáikat. Több volt a vendég- és művészszerető vásárhelyi házaknál töltött idő a vászon és a képállvány mellett töltött óráknál. Mégis éppen a vendégszeretet, a szíves szó, a barátság volt az, ami a mártélyi holtág füzeseinek szépsége, az itt élők kemény éléte mellett leginkább megragadta a művésznövendékeket. Hozzájárult természetesen a városról alkotott kép gazdagításához és a város értékének nagyvobodásához az is, hogy ekkor ismerte meg Füstös Zoltán Tornyai Jánost és Endre Bélát. Ez az ismerkedés, ez a városköstolgtatás azonban még nem köti ide, visszatér a fővárosba, ahol azután hivatásszerűen foglalkozott a festészettel, és rendszeresen részt vett a magyar képzőművészek akkori, évszakonként megrendezett műcsarnoki kiállításain.

A felszabadulás után telepszik le Vásárhelyen. A választásba döntően beleszól a két évtizeddel korábbi vásárhelyi élmény melege, embersége. Így kerül 1947-ben az Alföld e festészeti hagyományokban gazdag városába. Az időben bizony inkább csak a hagyományok voltak gazdagok, alig néhány művész tevékenykedett itt. Almási, Csikós, és gyakori, visszatérő vásárhelyiként Kohán alkotó tevékenysége fémjelzte a felszabadulás utáni éveket. A kollektív kiállítások színvonala eléggé egyenetlen, olvasunk olyan sajtóközleményről, ahol 51 vásárhelyi „művész” mutatta be munkáit. Ezt követően egyre intenzívebben kapcsolódott be a vásárhelyi művészeti életbe, szerepelt kiállításokon, vált mozzatgatójává a helyi és megyei szakköri mozgalomnak egyaránt. Már az első Vásárhelyi Őszi Tárlaton ott szerepelt műveivel 1954-ben, hogy aztán minden további őszi tárlaton, összesen 15 alkalommal együttesen, szinte egy önálló tárlatot, gyűjteményes kiállítást jelentő 52 munkát mutasson be ezen az országos jelentőségű képzőművészeti rendezvényen. Ezenkívül kiállított a korábbi megyei munkacsoport kiállításokon, és a Délalföldi tárlatokat is gazdagították művei, de találkozhattak Füstös-képekkel a szabadtéri játékokra érkezett vendégek is, több Szegedi Nyári Tárlaton. 1958-ban önálló kiállítást rendezett 55 mű bemutatásával Hódmezővásárhelyen, amelyet a helyi művészkedvelők és a művészeti közvélemény egyként kedvezően fogadott.

Füstös Zoltán vásárhelyi, alföldi festő. Ehhez mérten azonban festői világa eléggé széles ívű, változatos. Igaz, hogy alapélményét a téres, tágas róna, a kis tanyák, boglyák, az ott munkálkodó ember, a hozzá kapcsolódó tárgyak, butellák stb. adják, emellett azonban, különösen az utolsó tíz évben megjelent vásznain a tokaji hegy súlyos tömege, a hangulatos utcák, a titkokat hordozó kapuk, és találkoztunk néhány műven az Adria menti kisvárosok összefűző házaival is. Nem spekulált, nem fantáziált, a látott világ újjáteremtett lényege volt számára a megfestett világ. Ebben a világban sajátos determináltság uralkodik, szigorú törvények hatnak, mondják el határozott kontúrjaira épülő komoly, sőt néha komor színvilágú művei. A dolgok összetartó, összefogó ereje, szerkezete érdekli elsősorban. A komolyság, a súlyos vonalak azonban nem jelentenek számára tragikumot. Bölcs belenyugvás érzik műveiből. Az adott kereteken belül kell és lehet boldognak lenned — vallanak képei. Az emberbe vetett hite, humánuma soha sem fogy el. Érdekli a dolgozó, olvasó, pihenő ember, sőt együttérzéssel fordul az elesett, talán kissé hibbant Gyuri bácsi felé is. Tokaji műveinek atmoszférateremtő ereje van.

Füstös Zoltán festői formanyelvének kiindulása, mint erre már utaltunk, az alföldi művészethez, elsősorban Rudnayhoz kapcsolódik, de ezen túl hasznosította a huszadik századi európai művészet nem egy eredményét is. Érvényes ez elsősorban e csendéleteiben található kubista térlátás, térmegoldás egyéni átírására. Ezenkívül a mozaikszerű képkalkotás, felületképzés is megjelent több művében.

Alkotómunkája mellett rendkívül szívesen, nagy szeretettel foglalkozott művészetpedagógiával is. Ez irányú törekvései először a hódmezővásárhelyi Petőfi Művelődési Ház szakkörében valósultak meg, majd 1963-tól működése elismeréseként a szakkörök megyei felügyelői feladatát is ellátta. E munkájának eredményét az országos szakköri kiállításokon elért sikerek sora mindennél jobban bizonyítja. Mód-

szere a közvetlenségen, az emberi kapcsolatok kialakításán alapult. Gyakran vette igénybe a humor, a játék, a vetélkedő lelkesítő és ízlésformáló lélektani hatását. Tudta, a szakköröknek nem a művészképzés a feladatuk, hanem műértő és maguk körül művészetszeretetet sugárzó emberek fejlődésének előmozdítása. Ha ezen túl növendékei közül művészekké is váltak néhányan, annak őszintén és külön örült. Tanítványai sorából a vásárhelyi iskola olyan alkotói kerültek ki mint Fejér Csaba, Hézsó Ferenc, Fodor József, Erdős Péter. E tevékenysége elismeréseként 1969-ben Szocialista Kultúráért kitüntetést kapott.

Mint szakkörvezető került el a tokaji nyári művésztelepre, ahol aztán évek során a kialakult művészkollektíva szeretett Zoli bácsijaként, annak elmaradhatatlan tőrzstagjává válik. Nyíltsága, bizalma meleg barátságot sző közte és a Vásárhellyel a 60-as évek második felében művészi kapcsolatba került zentai művésztelep több tagja között. Az ő segítségükkel került a kedvelt Adria partjára pihenni, és új festői élményeket gyűjteni.

Az elkövetkező kiállítások most már sajnos nélkülözik műveit, a szakkörök okos tanácsait, a vásárhelyi művészközösség derús, kiegyensúlyozott egyéniségét. Mégis Füstös Zoltán életműve e fájdalmas tények ellenére is tovább él, szakköri tagjainak gazdagodott egyéniségében, művészé fejlődött növendékeinek alkotómunkájában; és mindenekelőtt azokban a műveiben, amelyek közintézményekben és lakások falain örömet nyújtanak mindazoknak, akik szeretik a szépet, értékelik a művészetet.

DÖMÖTÖR JÁNOS

ZENE

MUSIKALISCHES OPFER

J. S. BACH MŰVÉNEK SZEGEDI BEMUTATÓJA

A zeneirodalom régi nagy alkotásainak interpretálása korunkban sajátos vitákra, különböző jellegű tendenciák összeütközésére ad alkalmat. Gyakori a korhűség túlhangsúlyozása, amelynek eredménye Neuhaus professzornak — a moszkvai konzervatórium tanárának, Richter mesterének — szavaival élve a „múzeumi jellegű” előadás. Szakember számára ez esetleg érdekes lehet, de mélyebb élményt már csak azért sem adhat, mert a mai életritmusban, a modern, sokrétű hanghatások korszakában a stílustisztelet fetisizálásának szellemében megvalósított előadás tartalmában és hatásában formalisztikus marad. Ugyanilyen mértékben találkozhatunk „modernizáló” tendenciákkal is, amelyek a ma élő ember hangzásigényéhez alkalmazkodva mellőzik a korhűségre való törekvést, a korszerűség követelményének túlértékelésével. A művek tartalmi félreértéséhez vezet az ún. „előadói objektívizmus” is, amely a kottafejek pontos hangélménnyé változtatását tartja korszerűnek. Ez hideg, tárgyilagos értelmezésével csupán az előadó szakmai biztonságát képes szemléltetni.

Mindezek előrebocsátása azért tűnt szükségesnek, hogy bár vázlatosan, érzékeltetni lehessen, milyen nehéz feladat megoldására vállalkozott a *Liszt Ferenc Zene-művészeti Főiskola Szegedi Tagozatának* kamaraegyüttese, amikor a hangverseny-évad végén bemutatta *Bach Musikalisches Opfer-ét Vántus István* hangszerelésében és vezetésével. Vántus hangszerelése — a mű eredetileg ugyanis csak egy esetben tartalmaz előadói apparátusra való konkrét utalást — *sikeresen egyesítette tartalmi és stílári szempontból a korhűség és korszerűség ellentmondásos követelményét.* A korhű hangzás töretlen érvényesítése mellett az egyes tételek hangszín- és dinamikai kontrasztjának hangsúlyozása, a hangzó anyag ökonomikus fejlesztése következtében a Nagy Frigyesnek ajánlott „Zenei áldozat” nemcsak a szerkesztés lebilincselő eredményeként hangzott, hanem kifejezhette korunk emberének heroikus